

**Informacja o rozmiarach i kierunkach czasowej emigracji z Polski
w latach 2004 – 2014**

Wprowadzenie

Prezentowane dane dotyczą **szacunkowej liczby mieszkańców Polski przebywających w końcu danego roku czasowo za granicą**. Obrazują wielkość tzw. zasobów imigracyjnych Polaków w innych krajach – według stanu w końcu każdego roku (w okresie 2004-2014), nie jest to zatem liczba wyjazdów w danym roku.

Dane te obejmują osoby, które – zachowując zameldowanie na pobyt stały w Polsce – przebywają poza krajem. Często zdarza się, że osoby te przebywają za granicą przez wiele lat, ale w związku z tym, że nie dokonały wymeldowania z pobytu stałego w Polsce, można przypuszczać, że wyjazd ten nie jest definitywny.

Migracje zagraniczne są zjawiskiem społeczno-ekonomicznym na trwale wpisanym we współczesną historię Polski. Po zauważalnym spadku liczby Polaków przebywających czasowo za granicą w latach 2008-2010, rok 2014 był kolejnym rokiem zwiększenia się zasobu imigracyjnego Polaków w innych krajach – przy czym wzrost ten był większy niż w roku poprzednim.

Głównym powodem wyjazdów za granicę jest chęć podjęcia tam pracy. Wniosek taki wynika zarówno z danych NSP 2011 jak i innych badań statystycznych prowadzonych w gospodarstwach domowych.

W wyborze kraju emigracji odgrywają znaczną rolę nie tylko warunki życia w kraju przyjmującym i stosunek do imigrantów mieszkańców tego kraju, ale również uwarunkowania historyczne, bliskość kraju oraz w ogromnej mierze ukształtowane sieci migracyjne – informacje o doświadczeniach krewnych, sąsiadów i znajomych.

Wyniki szacunku

Jak zaznaczono powyżej, szacunki emigracji opracowane przez GUS (p. tabl. 1) przedstawiają liczbę emigrantów z Polski przebywających czasowo za granicą w latach 2004-

2014 – według stanu w końcu każdego roku. Wobec pojawiających się niekiedy mylnych interpretacji prezentowanych danych należy podkreślić, że nie są to strumienie emigracji w poszczególnych latach – dane te nie mogą być sumowane. Dane za lata 2007-2014 dotyczą osób przebywających czasowo za granicą powyżej 3 miesięcy, natomiast dane do 2006 r. obejmują osoby przebywające czasowo powyżej 2 miesięcy. Warto nadmienić, że różnice wyników tych badań, wynikające ze zmiany kryterium okresu nieobecności są jednak bardzo niewielkie i dane te mogą być porównywane w czasie.

Wyniki szacunków z założenia nie obejmują emigracji sezonowych Polaków, które z uwagi na czas ich trwania – najczęściej do trzech miesięcy – w większości krajów Wspólnoty podlegają uproszczonym procedurom formalno-prawnym lub w ogóle nie są rejestrowane.

Podobnie jak w poprzednich latach, prezentowana tabela zawiera szacunkowe dane dla krajów „starej UE-15” (poza Luksemburgiem) oraz – spośród krajów, które wstąpiły do UE po 2004 roku – Republiki Czeskiej i Cypru. Z krajów nienależących do UE pokazano Norwegię (kraj należący do obszaru EEA), która stała się ważnym kierunkiem polskiej emigracji.

Szacuje się, że w końcu 2014 roku poza granicami Polski przebywało czasowo około 2320 tys. mieszkańców naszego kraju, tj. o 124 tys. (5,6%) więcej niż w 2013 roku. W Europie w 2014 r. przebywało około 2013 tys. osób, przy czym zdecydowana większość – około 1901 tys. – przebywała w krajach członkowskich UE. Liczba ta zwiększyła się o 112 tys. w stosunku do 2013 roku. Spośród krajów UE, nadal najwięcej osób przebywało w Wielkiej Brytanii (685 tys.), Niemczech (614 tys.), Irlandii (113 tys.) oraz w Holandii (109 tys.) i we Włoszech (96 tys.).

W 2014 r. odnotowano znaczący wzrost liczby Polaków przebywających w Niemczech oraz w Wielkiej Brytanii, czyli w głównych krajach docelowych emigracji z Polski w ostatnich latach. W przypadku Niemiec liczba ta wzrosła o 54 tys. tj. prawie o 10%. Pełne otwarcie niemieckiego rynku pracy, sąsiedztwo z Polską, niska stopa bezrobocia w Niemczech (w grudniu 2014 – 4,8%) sprawiają, że Polacy coraz chętniej wyjeżdżają do tego kraju. W Wielkiej Brytanii odnotowano wzrost o 43 tys. (6,7 %). Wielka Brytania w dalszym ciągu pozostaje na pierwszym miejscu ale różnica liczebności przebywających czasowo Polaków w obydwu krajach zmniejsza się. Spośród krajów UE dalszy wzrost liczby Polaków zaobserwowano również w Holandii.

Jednocześnie nastąpił dalszy wzrost liczby osób przebywających w krajach europejskich nienależących do UE, w tym do Norwegii – w 2014 r. przebywało w tym kraju 79 tys. osób.

Tabl. 1. Szacunek emigracji z Polski na pobyt czasowy w latach 2004-2014^a
(liczba osób przebywających za granicą w końcu roku)

Kraj przebywania	Liczba emigrantów w tys.										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	1 000	1 450	1 950	2 270	2 210	2 100	2 000	2 060	2130	2 196	2 320
Europa	770	1 200	1 610	1 925	1 887	1 765	1 685	1 754	1816	1 891	2 013
Unia Europejska (27 krajów)^b	750	1 170	1 550	1 860	1 820	1 690	1 607	1 670	1720	1789	1901
w tym:											
Austria	15	25	34	39	40	36	29	25	28	31	34
Belgia	13	21	28	31	33	34	45	47	48	49	49
Cypr	.	.	.	4	4	3	3	3	2	1	1
Dania	.	.	.	17	19	20	19	21	23	25	28
Finlandia	0,4	0,7	3	4	4	3	3	2	2	3	3
Francja	30	44	49	55	56	60	60	62	63	63	63
Grecja	13	17	20	20	20	16	16	15	14	12	9
Holandia	23	43	55	98	108	98	92	95	97	103	109
Hiszpania	26	37	44	80	83	84	48	40	37	34	32
Irlandia	15	76	120	200	180	140	133	120	118	115	113
Niemcy	385	430	450	490	490	465	440	470	500	560	614
Portugalia	0,5	0,6	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Czechy	.	.	.	8	10	9	7	7	8	8	9
Szwecja	11	17	25	27	29	31	33	36	38	40	43
Wielka Brytania	150	340	580	690	650	595	580	625	637	642	685
Włochy	59	70	85	87	88	88	92	94	97	96	96
Kraje spoza Unii Europejskiej	20	30	60	65	67	75	78	85	96	102	112
w tym:											
Norwegia	.	.	.	36	38	45	50	56	65	71	79

a Dane dotyczą liczby osób przebywających za granicą czasowo: dla lat 2002-2006 – powyżej 2 miesięcy, dla lat 2007-2014 – powyżej 3 miesięcy.

b Do 2006 r. 25 krajów.

Spadek liczby emigrantów z Polski w stosunku do roku poprzedniego odnotowano w Hiszpanii (-5,9%) i Grecji (-25%), czyli w krajach o wysokiej stopie bezrobocia (w grudniu 2014 r. w Hiszpanii stopa bezrobocia wynosiła 23,7%, w Grecji w październiku 2014 r. – 25,8%). Nieco mniej Polaków przebywało również w Irlandii (spadek o -1,7%).

Zdecydowana większość polskich emigrantów przebywa za granicą w związku z pracą, chociaż wraz z upływem czasu zwiększa się odsetek osób – członków rodzin polskich emigrantów, pozostających na ich utrzymaniu (małżonkowie, dzieci). Osoby, które wyjechały

w okresie od maja 2004 r. do końca 2014 r., w zdecydowanej większości wyjechały w celu podjęcia tam pracy.

Szacuje się, że około 80% czasowych emigrantów z Polski przebywa za granicą co najmniej 12 miesięcy. Osoby te zaliczane są do emigrantów długookresowych i – razem z osobami, które wyemigrowały na stałe – powinny być uwzględnione w stanach ludności poszczególnych krajów (są rezydentami krajów przyjmujących).

Należy zaznaczyć, że wyniki szacunku opracowanego przez GUS powinny być traktowane jako przybliżone. Szacunek jest utrudniony ze względu na różne systemy ewidencjonowania przepływów migracyjnych istniejące w poszczególnych krajach, oraz różną dostępność danych o migracjach. Dane krajów przyjmujących, prezentujące liczbę Polaków lub osób urodzonych w Polsce obejmują również te osoby, które wyemigrowały z Polski na stałe i nie są objęte powyższym szacunkiem. Poza tym, poszczególne kraje przy opracowywaniu statystyk dotyczących migracji często uwzględniają różne okresy przebywania jako kryterium zaliczania osoby do imigrantów. Wiele z nich stosuje kryterium 1 roku i nie prowadzi lub nie publikuje statystyk migracji krótkookresowych. Analizę utrudnia również fakt, że część Polaków ma podwójne obywatelstwo, wobec czego osoba, która ma obywatelstwo polskie i kraju przyjmującego nie jest traktowana w tym kraju jako obywatel polski. Ponadto wiele osób, które przebywają za granicą kilka lat nabywa obywatelstwo kraju przyjmującego. Pewnym utrudnieniem przy szacowaniu danych dla poszczególnych krajów jest też fakt, że wiele osób po opuszczeniu Polski zmienia kraj przebywania, wyjeżdżając np. z Wielkiej Brytanii do Norwegii lub innego kraju – bardziej atrakcyjnego pod względem łatwości znalezienia pracy, oferowanych wynagrodzeń czy dostępu do szerszych świadczeń społecznych.

Uwzględniając powyższe aspekty, złożoność zjawiska migracji czasowych i trudność jego obserwacji – przy analizie skali i kierunków emigracji czasowych Polaków, jakie miały miejsce w ostatnich latach, należy mieć na uwadze, że prezentowany szacunek może być obarczony pewnym błędem.

Źródła danych o emigracji Polaków za granicę

Przy szacowaniu emigracji czasowej dla poszczególnych lat korzystano z różnych źródeł. Podstawą szacunków do 2008 r. były wyniki powszechnego spisu ludności 2002 (w maju 2002 r. przebywało za granicą 786 tys. mieszkańców Polski, z czego ponad 626 tys. przez okres co najmniej 12-tu miesięcy). Dane te były aktualizowane poprzez szacunek przy wykorzystaniu krajowych i zagranicznych źródeł danych statystycznych i administracyjnych,

które były prezentowane w informacjach o rozmiarach i kierunkach emigracji z Polski publikowanych w poprzednich latach¹.

Podstawą szacunków dla lat 2011-2014 r. i korekty danych za 2009 i 2010 był ostatni spis ludności przeprowadzony w 2011 r. oraz zagraniczne źródła danych². Uwzględniane są również wyniki badań statystycznych GUS opartych na źródłach administracyjnych (obejmujących osoby, które zgłosiły wyjazd czasowy za granicę w ewidencji gminy) oraz badań prowadzonych w gospodarstwach domowych.

Opracowanie

Departament Badań Demograficznych
i Rynku Pracy,
Zofia Kostrzewa – naczelnik wydziału
tel.226083801

Rozpowszechnianie

Rzecznik Prasowy Prezesa GUS
Artur Satora
e-mail: rzecznik@stat.gov.pl

Pod kierunkiem:
Doroty Szałtys – zastępcy dyrektora Departamentu

¹ <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/migracje-ludnosci> (archiwum).

² Dostęp do pożądaných danych ze źródeł zagranicznych jest znacznie utrudniony – konieczne jest oczekiwanie na opublikowanie danych na stronach krajowych urzędów statystycznych, a nierzadko kierowanie indywidualnych zapytań, co wpływa istotnie na termin opracowania szacunku.